

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Lechner Jenő*

Cím: *A főváros műemlékei*

Forrás: *Tolnai Világlapja*

Bp

(Hely)

1927. 8.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old)

Osztályozás

Tárgy

725.94

Hely

Idő

1927

Személy

A főváros műemlékei

Furcsa, de hiteles tapasztalat, hogy a pestiek alig ismerik Budapestet, a város történetét, sőt értékes épületeinek javarészt sem. Csodálkozni tehát éppenséggel nem szabad azon, hogy a vidék óhajtja és várja, — mint arról meggyőződünk, — hogy legalább ünnepi alkalomkor, amidőn nagyobb számban jönnek ide, történelmi és művészeti ismertetést, rövid emlékeztető kalauzt kapjanak Budapest legjellemzőbb értékeiről.

Budapest csak félszázaddal ezelőtt egyesült három városból egységes székvárossá, de mind a három városnak többszázados, sőt évezredes multja van. A főváros legrégebben lakott területe Ó-Buda, ahol már a kelta Araviskok *Akink* városa állott. Itt később római határőrség állomásozott és ebből a katonai táborból alakult *Aquincum*. A város romjaiból néhány uccányi terület látható érdekes fürdőházakkal és templomszentéllyel (*mytraeum*).

A telepen egy múzeumépületben vannak összegyűjtve az itt felásott leletek.

A várostól északra az országúton egy *amphiteatrum* romjai láthatók, valamint az *aquaeduct* pillértöredékei. A köemlékek legnagyobb része a Nemzeti Múzeumban nyert elhelyezést.

Pest is ezeréves város, de a tatár és török pusztítások eltüntették a régi műemlékek nyomait is, mint román-

stíli templomait és vártaikat.

Legrégibb műemléke a *belvárosi*

plébánia-templom gótikus szentélye. A déli toronyban régi románkori falrészletek láthatók. A szentély nevezetessége két szép vörösmárvány renaissance *pastoforium* a XVI. század elejéről. A középkori műemlékekből leg több maradt fenn *Budavárban*, ahol Mátyás király egykor híres várkastélyából a királyi kertben sok *csúcsíves kapu és falrészlet* látható. A régi várkastély Mátyás korabeli

Dr. Lechner Jenő építőművész

XV. századbeli *renaissance* faragvá-

nyos töredékei részben a Nemzeti Múzeumban, részben a Székesfőváros városligeti múzeumában vannak.

A várban az Őri uccában még sok régi ház kapualjában látunk csúcsíves kőrészleteket, boltíveket stb.

A középkori 36 székesegyházból a 1686-i ostrom után csak egy maradt épen, ez a *koronázó főtemplom* a várban, melyet 1873-ban restauráltak.

A *helyőrségi templom* tornya is középkori, szép csillagos boltozattal.

Az Iskola téren látható az egykori *Domonkosrendi templom* tornyának csonkja, míg a Halászbástya felől ennek a templomnak szentélypillére és bástyafalai láthatók.

Középkori építmények szép romjai vannak még a *Szt. Margitszigeten* is és pedig a Domonkosrendi apácák zárdájának alapfalai és szép templomának romjai, továbbá a *Szt. Klára-templom* tornyának alsó tömbjéből egy falmaradvány és a sziget északi részén a premontrei rend románstíli kápolnájának faltöredéke.

A renaissance korszak sokat magasztalt műemlékeiből a már említett töredékeken kívül semmi sem maradt fenn. A török hódoltság korának érdekes emlékei a *Rudas-fürdő*,

a *Császár-fürdő*, és a *Király-fürdő* kupolás medencecsarnokai. Nagyrészt török erődítmények a vár régi fala is, amelyek azonban középkori várfalak továbbépítései.

kesifővárosi házinyomda 1927 — 1695

A török hódoltság másfél évszázada után a barok-korszak műemlékeiből nevezetesebbek a *királyi palota* déli szárnya, egy szép trónteremmel, a mostani *városháza* főhomlokzata a belvárosban, a *Zichy-kastély* az óbudai katonai ruhatárépület udvarán és egy *tipikus városi kastély* a Piarista uccában.

A barok-templomok közül a főuccai *Szent Anna-* és a gazdag berendezésű *Erzsébet-apácatemplomok*, a pesti oldalon az *egyetemi templom*, szép intarziás berendezéseivel és eredeti freskóival és a *Szerviták temploma* a legszebbek. Régebbi, de erősen átalakított XVIII. századbeli templomok még a *belvárosi plébánia-templom* és a *Szt. Ferencrendiek temploma*, festői homlokzattal és szép toronnyal.

Szép barok-műemlékek még a *Szt. Háromság-oszlop* a várban és Ó-Budán, a *Szűz Mária-oszlop* a budai Mária Terézia és a Szerviták terén, továbbá egy régi *kálvária-terasz* a bajzaucceai Epreskertben.

A barok- és copf-ízlésű *lakóházakból* még sok látható a várban és Ó-Budán.

A XIX. század elején a nagy árvíz pusztításai után nagy lendületet vett a főváros fejlődése. Akkor épültek a *Nemzeti Múzeum*, a *miniszterelnöki palota* és a *vármegyeháza* szép neoklasszikus ízlésű épületei, valamint a *Lánchíd* és az *Alagút* hatalmas kapuzata.

Dr. Lechner Jenő.